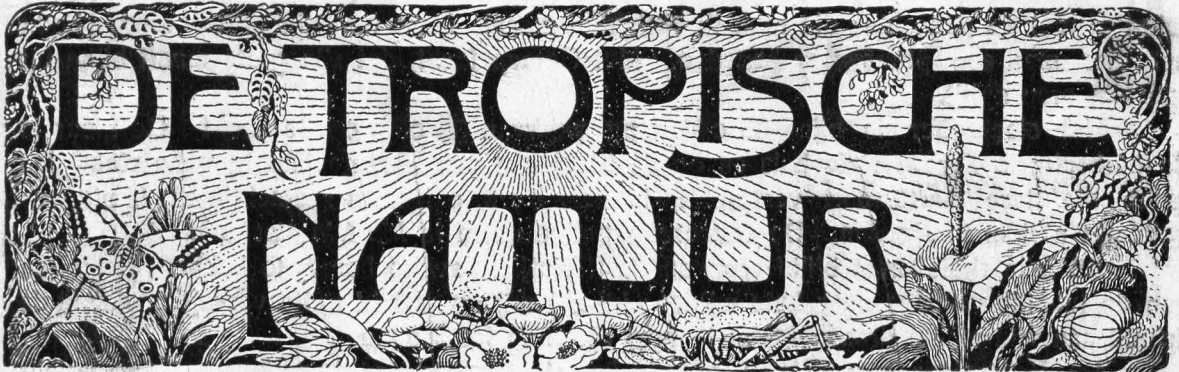

J-R

Redactie:

J. W. A. VAN WELSE, *Lembang (Preanger-Regentschappen).*

C. A. BACKER, *Buitenzorg.*

S. LEEFMANS, *Buitenzorg.*

DR. W. ROEPKE, *Buitenzorg.*

Levend en Dood Materiaal:

C. A. BACKER, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.

P. A. OUWENS.

J. SYBRANDI.

EDW. JACOBSON

Prijs per jaar f 8.50 — Leden der N. I. H. V. ontvangen het Tijdschrift gratis.

IN HET OERBOS VAN DE OPHIR.

(Vervolg).

29 Mei. In de afgelopen nacht zijn twee exemplaren van een zeer merkwaardig diertje in de klemmen gevangen. Het is *Holomys suillus*, een kleine insekteneter met het voorkomen van een muis, doch de kop is van een puntig varkens-snuitje voorzien, terwijl de staart slechts 1½ c.M. lang is.

Zooals de sporen op het bospad uitwijzen, is er van nacht weer een tapir door ons bivak gelopen; deze keer was het slechts een klein exemplaar. Ik heb nu besloten een poging te doen zulk een dier levend te vangen. Op een 10 minuten van ons bivak laat ik midden op het pad een grote valkuil graven, die zorgvuldig met takjes en bladeren wordt afgedekt.

31 Mei. De heer B. bericht mij, dat hij morgen naar het plateau zal verhuizen, daar de pondoks gereed gekomen zijn. De koelies, die ze gemaakt hebben, kwamen gisteren hier langs op hun weg huiswaarts.

Elk bracht van boven een vrachtje zwavel mee, die als medicijn tegen schurft en dergelijke aandoeningen door de inlanders gebruikt wordt. Bij mijn tocht door het bos word ik een boommarter gewaar, die hoog boven door de takken van een boom wegvlicht. Het dier heeft mij ook al in de gaten gekregen, en voordat ik mijn geweer met zware

hagel heb kunnen laden, heeft de marter al een grote voorsprong. Ik geef een wanhoopsschot af met de gedachte: die raak ik toch niet meer! Maar tot mijn grote vreugde komt het dier met een plons naar beneden. Mat Getoep lacht, dat zijn grote mond bijna tot aan zijn oren splijt.

Het slachtoffer is bijna 85 c.M. lang, waarvan 34 c.M. op de staart. De kleur is donkerbruin, onder aan de hals en op de borst met een fraai geelachtig witte vlek. De lucht, die deze martersoort verspreidt, is zeer sterk, enigszins zoetachtig als honing en volstrekt niet onaangenaam. De wetenschappelijke naam is *Mustela flavigula*.

Bij mijn thuiskomst blijkt een van de Kërintjiërs zware koorts te hebben; het is een van de lui, die onlangs naar huis wilden; hij zal mij nu wel in stilte verwijten, dat ik de schuld aan zijn ziekte draag, omdat ik hem niet heb laten gaan.

De Kontroleur van Taloe heeft zijn komst aangekondigd en mij verzocht, om voor hem een pondok in ons bivak te laten maken. Ik heb dus uit Loeboek Landoer een 4tal koelies besteld, doch daarvan verschijnen er maar twee, waarvan de ene zware koorts en de andere een geweldig kropgezwel heeft. Ik moet dadelik denken aan de reisbeschrijving door IJZERMANN van de bekende tocht door Midden Sumatra, waarin hij schreef: „Heden verschenen twee reddende engelen in ons bivak, de ene met schurft en de andere met een krop”. In mijn geval waren de „reddende engelen” van heel weinig nut, daar zij geen van beiden in staat waren te werken en dus met een spoedcertificaat gerepatriëerd werden.

1 Juni. Het is een dag om zelfmoord te plegen, zo somber, triest en kil. Uit Loeboek Landoer heb ik een ander stel koelies gekregen, doch hun hoofdbezigheid is lijntjes-trekkerij. Zó hebben ze hun kapmes opgepakt, of het wordt weer neergelegd, om een strootje op te steken. Daar dit met een vuurslag geschiedt, is daarmee heel wat tijd gemoeid. Na vijf minuten gewerkt te hebben, voelen zij een onweerstaanbare aandrang om naar de beek te gaan. Daarna wordt een korte poos gewerkt, doch een mens heeft ook behoefte aan rust, en dies wordt een langere pauze gemaakt. De inwendige mens wil echter ook bevredigd worden en het is nu hoog tijd geworden, om rijst te koken. De culinarie voorbereidingen tot de maaltijd duren oneindig lang, alsof een diner van 20 gangen gereed gemaakt moet worden; ondertussen is wat zout en lombok het enige, wat buiten rijst op het menu prijkt. Vlug eten is slecht voor de spijsvertering en na de inspanning van het eten kan men niet dadelik aan het werk gaan. Met de nodige strootjes en bezoeken aan de beek, afgewisseld door een minimum werk, wordt de dag verder aangenaam doorgebracht. Mijn geduld is echter reeds lang ten einde en de volgende morgen worden de heren weggezonden met de hartelijke afscheidsgroet, dat ze naar de kunnen lopen. De pondoks laat ik verder door mijn Kërintjiërs afmaken.

Ik heb heden een beeklijster (*Myophonus castaneus*) geschoten. Het eigenaardige, schelle gefluit van deze vogel, uit drie noten bestaande, had ik reeds sedert ettelijke dagen gehoord, zonder de tamelik schuwe vogel te zien te krijgen. Des morgens tussen 6 en 7 en dan weer 's namiddags tussen 5 en 6 uur komen ze even bij de beek om daar te drinken en naar insecten en slakjes te zoeken. Overdag houden ze zich in donkere ravijntjes verborgen en laten dan nooit hun stem horen. De vogel heeft de grootte van onze zwarte lijster, is geheel kastanjebruin; alleen over kop en hals ligt een donkerblauwe gloed, terwijl de vleugels donker ultramarijnblauw zijn. Zoals uit het maagonderzoek bleek, nuttigt deze vogel zowel insecten, als slakjes en bessen; bij èen exemplaar vond ik zelfs een heele bal muizenharen in de maag.

2 Juni. In de namiddag verschijnt de Kontroleur met de Assistent Demang, de Kepala negri en een aantal koelies. Nadat allen behoorlik onder dak gebracht zijn, ontlast zich een hevige regenbui op ons bivak, wat echter niet verhindert, dat wij een gezellige avond doorbrengen.

3 Juni. Heden maak ik een tocht door het bos tezamen met de Kontroleur, daar wij nog geen bericht ontvangen hebben, dat de heer B. de pondok op het plateau heeft ontruimd. Behalve wat vogels, worden er ook aardorchideeën en sierrotans verzameld, die de Kontroleur als souvenir van de Talamau mee naar huis zal nemen.

Tegen de middag valt er weer een bui, die 's avonds nog in hevigheid toeneemt. Het water stroomt door onze pondok en wij zijn genoodzaakt met opgetrokken benen op de balebale te zitten waarop mijn veldbed staat. De Biloean is in een woeste bergstroom veranderd, die bruisend en kokend in vele watervallen over zijn rotsig bed schuimt.

4 Juni. Ofschoon het weer er mistig en regenachtig uitziet, wordt toch besloten naar Air Sarasah (Nevelbivak) te verhuizen, daar de heer B. bericht heeft gezonden, dat

Ravijn van de Air Sarasah 1920 M. (Nevelbivak N W helling van de Talamau (Ophir Distrikten) Sumatra's W. K. 16 Juni 1917.

hij vandaag van het plateau terug zal komen. In het Nevelbivak had ik reeds te voren een pondok voor ons en een voor de koelies laten opbouwen.

Vlak naast het Nevelbivak stroomt de Batang Inango, in haar bovenloop slechts een kleine bergbeek met talloze watervallen; haar bed ligt een twintig meter lager in een ravijntje met bijna loodrechte wanden, waarlangs een steil kronkelpaadje met trapjes naar de badplaats leidt. Om te baden heeft echter geen van ons allen de minste neiging.

Vegetatie op de NW helling van de Talamau op 2300 M.
Ophir Distrikten. Sumatra's W. K. 16 Juni 1917.

In het vochtige, tamelijk donkere ravijn blinken tussen de welige moskussens witte bloemkopjes als sterren aan de nachthemel. Het is *Anemone sumatrana* DE VRIESE sprekend op haar hollands zuster gelijkend. Ook op andere bergen van Sumatra b. v. de Singgalang komt deze soort voor; overigens schijnt ze in de Archipel te ontbreken, om eerst in Noord Siam weer op te treden. 's Avonds zitten wij gezellig te samen in de pondok van de heer B., die erg verbrand maar in de beste welstand uit hoger sferen is neergedaald. Nadat ik nog enige vogels geprepareerd heb, die ik overdag geschoten had, kruipen wij zo spoedig mogelijk in onze dekens, want de thermometer wijst 9° C aan en wij zijn aan zulk een lage temperatuur nog niet gewend.

5 Juni. Als we opstaan is het prachtig weer; het ravijn van de Inango vormt een

insnijding in de beboste helling aan onze voeten en vergunt ons een blik op het laagland en de bergen in het noordwesten. Het kost moeite ons te onttrekken aan dit boeiende vergezicht, doch we moeten van het gunstige weer profiteren en gaan dus zo vroeg mogelijk op weg.

Vlak achter het bivak rijst de bergrug een 100 meter steil omhoog. Een dicht bos van met mos beklede bomen bedekt de helling, waartussen het pad omhoog kronkelt. Soms is het nodig zich aan boomstammen op te hijsen, daar de glibberige bodem geen houvast verleent. Na deze helling volgt weer een veel vlakker stuk.

Langzamerhand worden nu de bomen veel lager en staan verder uit elkaar; daartussen is dichte bijna ondoordringbare ondergroei opgekomen van verschillende lagere planten, o. a. grassoorten, *rasem* (*Gleichenia*) en struiken. Op open plekken komt veelvuldig een Bekerplant (*Nepenthes*) voor, waarvan de korte, roodgemarmerde bekertjes soms half begraven zijn in het mos, dat allerwege als een tapijt de bodem bedekt.

Kenmerkend voor deze zone zijn ook de grote Pandanen, die meestal op de hellingen van de ravijnen groeien. Op een hoogte van 2000 meter vertoonden zich de eerste vertegenwoordigers van de alpine flora; het is een Gentiaan en een bergviooltje.

Op 2400 M. krijgen de bomen reeds een dwergachtig uiterlijk. Nu begint het rijk van de Rhododendron (*Rh. retusum*), die hier boomachtige struiken vormt. De prachtige vermiljoenrode bloemen komen als heldere boeketjes tegen het groen uit.

Wij krijgen nu ook weer een uitzicht op de wereld beneden ons en wat zich aan onze blikken voordoet is zó mooi, zó overweldigend in zijn grootse uitgestrektheid, dat geen beschrijving daaraan recht kan doen wedervaren. De ene uitroep van bewondering na de andere laat zich horen en onze inlandse metgezellen zijn al even sterk onder de indruk. Met opgetogenheid wijzen ze elkaar bekende plekken.

Aan onze linkerzijde strekt zich de brede kuststrook uit, waar op vele plaatsen de witte branding zichtbaar is. Eilandjes liggen als drijvende brokjes land dicht onder de kust. Ver voorbij Air Bangis reikt onze blik in het Noordwesten. Het meest opmerkelijke zijn weer de „kameelruggen”, die er nu uitzien als een in de vlakte grazende kudde. Aan het bergland ten noordoosten ontbreekt het aan kenmerkende, hoge toppen; alleen de Goenoeng Koelaboe (2172 M.) verheft zich enigszins boven het complex van bergruggen, grotendeels nog met bos bedekt. Duidelijk steken daarvan sommige dalen af, die in sawah's of ladangs zijn herschapen, zoals de vlakten van Taloe en Tjoebadak en de streek onmiddellijk aan de voet van de berg zelf. In de kustvlakte is nog slechts weinig bos te bekennen, echter des te meer alang-alangvelden. Het grote moerasbos ten Zuiden van Air Bangis is door de schendende menschenhand nog zo goed als onaangeroerd gebleven, alleen een grote, licht groene vierhoek snijdt in het donker groen van het bos in. Het is de klapperplantage Moeara Kiawai.

Hoe hoger wij stijgen hoe grootser het uitzicht wordt. Nog is de blik door geen enkel wolkje belemmerd, alleen een blauwig waas ligt als een doorzichtige sluier over het landschap uitgespreid, terwijl de hemel in smetteloos azuur zich daarover welft. In statige vlucht beschrijft een roofvogel zijn kringen door de lucht: bijna zonder vleugelslag zweeft hij rustig over bossen en afgronden; en het is niet zonder wangunst, dat wij hem nastaren, terwijl wij moeizaam ons omhoog werken.

De zoveel ijlere lucht doet spoedig de adem verliezen en noodzaakt telkens tot korte rustpausen. Het pad, dat wij volgen is oorspronkelijk door tapirs en berggeiten uitgetreden, alleen hebben wij het meer laten uitkappen door de koelies, die ook de pondok boven gebouwd hebben.

Onderweg slaag ik er in enige vogels te schieten, o. a. een blauwe vliegenvanger, die niet alleen van insecten leeft, maar merkwaardiger wijze ook van besjes, zoals uit de maaginhoud blijkt.

Paden uitgetreden door Tapirs op de N. w. helling van de Talamau op 2700 M. (Ophir Distrikten) Sumatra's W.K. 16 Juni 1917.

heel opgevuld is, met uitzondering van een aantal inzinkingen of oude kraterputten met bijna

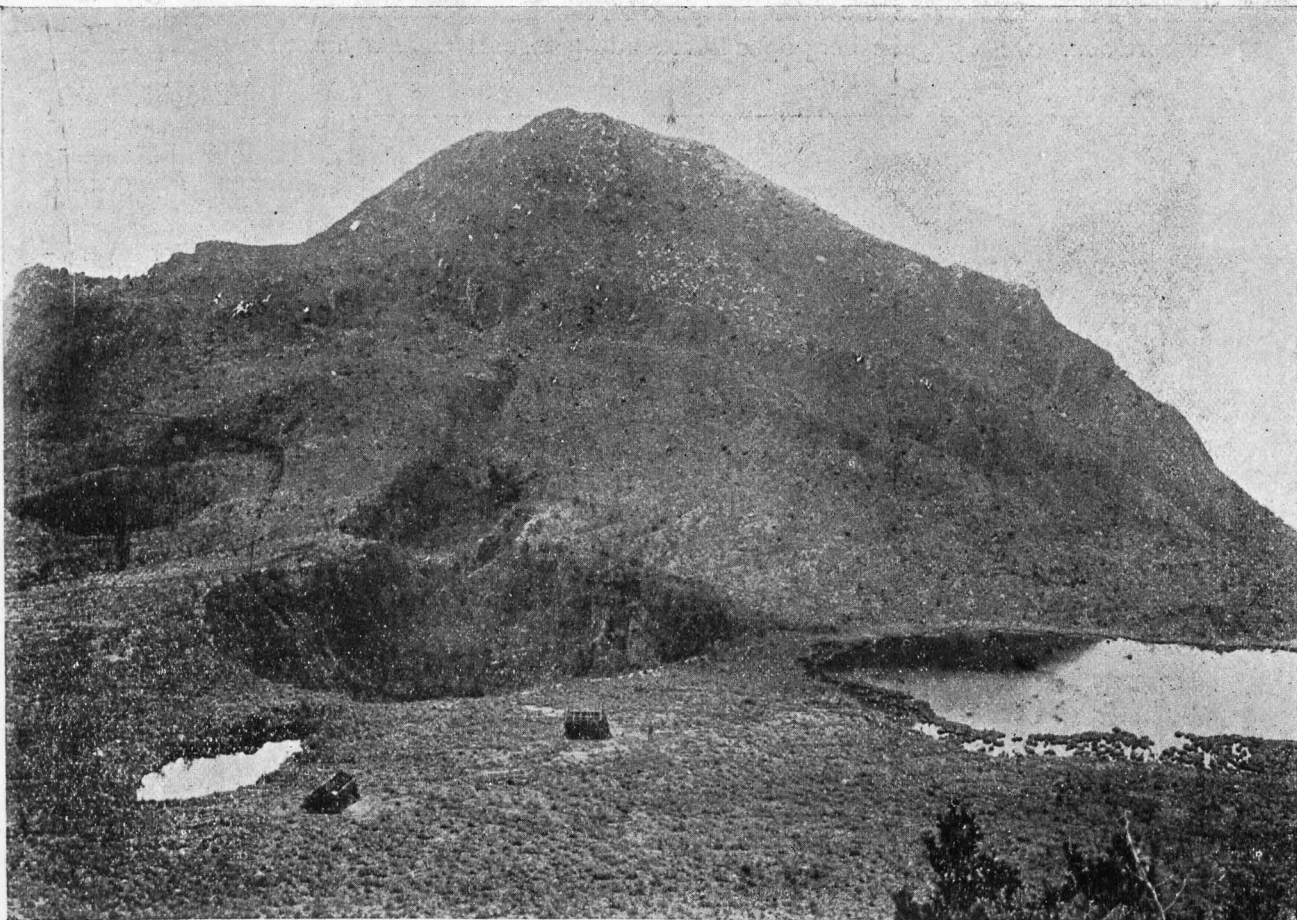
Op 2600

M. komen wij in een bos van Rhododendrons, die met knoestige, dikke stammen zo dicht bijeen staan, dat het daaronder bijna donker is. De bomen zijn niet meer dan $2\frac{1}{2}$ tot 3 M. hoog en de grond daaronder geheel met mos bedekt. Na een kl.m van $2\frac{1}{2}$ uur vanaf het Nevelbivak bereiken wij de rand van het plateau.

Het eerste wat onze blik op de bijna ovale vlakte treft, zijn onze pondoks, de ene met een wit zeil, de andere met zwart wasdoek bespannen. Het plateau, bij de inlanders *koelah*¹⁾ geheten, vertegenwoordigt de vroegere krater, die echter geheel

¹⁾ *koelah* is kleine vijver.

loodrechte wanden, op de bodem waarvan zich water heeft verzameld. Voorts treft men op het plateau ook nog twee ondiepe plassen aan, door ons het Naarder- en het Brasemer-meer gedoopt. Ten zuiden en oosten heeft het plateau een enigszins verhoogde rand, die in het zuiden doorbroken wordt door een spleet, in verbinding staande met een der kraterputten.

Top van de Talamau (2912 M.) en plateau op 2780 M. uit het
Z.Z.W. Ophir Distrikten Sumatra's W.K. 16 Juni 1917.

Onze pondok is, als men de bezwarende omstandigheden in aanmerking neemt, waaronder de koelies gewerkt hebben, keurig in orde. De wanden zijn gemaakt van een dikke laag vast op elkaar gepakte takjes van Rhododendron tussen grotere takken ingeklemd en hier en daar met mos gedicht. De vloer, een voet boven de grond, is uit dunne, evenwijdig gelegde stammetjes vervaardigd. Het dak bestaat uit een waterdicht zeil. De hut biedt ruimte voor twee personen met de nodige barang er bij.

De kontroleur, indachtig het duitse gezegde: „Schmücke dein Heim”, heeft spoedig de wanden van ons verblijf versierd met plaatjes uit zijn sigarettendoosje, voorstellende de mooie engelse actrice Peggy Kurton, naar aanleiding waarvan onze hut „Villa Peggy” gedoopt wordt.

Niet lang na onze aankomst hebben de wolken reeds bezit genomen van het plateau, zodat er heden geen uitzicht te genieten valt. Terwijl de oppasser van de kontroleur ons eten gereed maakt, gaan wij er op uit ter verkenning van de omtrek.

De plantengroei is zeer arm; voornamelijk zijn het *Vaccinium*-struikjes, die op de verhoogde rand van het plateau staan. Het meest in het oog vallend is een *Gaultheria*-soort ¹⁾ met wit en rose bloemtrossen en waarvan de bladeren een verrukkelijk fijne geur verspreiden. De op geen bergtop ontbrekende grassoort *Gahnia javanica*, staat overal in dikke bossen.

Fig. 14. Plateau op de Goenoeng Talamau 2780 M. Ophir Distrikten Sumatra. Vertrek van de hut. 7 Juni 1917. Opname Ph. v. d. Meulen Personen van links naar rechts 2 koelies — v. d. Meulen — E. Jacobson — Mat Getoeop.

Ook de plantengeslachten *Polygonum*, *Melastoma* e. a. zijn er vertegenwoordigd.

Anaphalis, de indiese edelweiss, komt er slechts spaarzaam voor, in tegenstelling met wat ik b. v. op de Piek van Kërintji zag, waar deze plant met haar witviltige bladeren gehele hellingen een wit aanzien geeft.

Een welkome vondst is een *Rubus*-soort met bruingeel vruchten zeer

aangenaam van smaak. Erg dorstig als we van de klimpartij zijn, is iedereen al spoedig bezig zich aan deze heerlijke frambozen te vergasten.

Het midden van het plateau is slechts sparszaam begroeid met enkele afzonderlijke *Gahnia*-pollen, verder dwergachtige *Vaccinium*-struikjes en een kruipend soort van hetzelfde geslacht. Een paar grassen en verscheidene *Lycopodium*-soorten voltooien de schaarse vegetatie.

De bodem is wel is waar met stenen bedekt, doch daarvan merkt men weinig, doordat een laag mossen en korstmossen een dik en zacht tapijt over alle oneffenheden hebben gespreid.

Over de waterspiegel van de plassen jaagt in wilde vlucht een grote libel, doch ik zie geen kans het dier te bemachtigen. Reeds vroeger zag ik op een zelfde hoogte, n. l. bij het meertje op de Singgalang, deze zelfde libellensoort, doch ook daar bleef ze buiten mijn bereik.

¹⁾ *Gaultheria fragrantissima* WALL.

De insektenwereld is hier boven anders goed vertegenwoordigd, zo niet in aantal soorten, dan toch in aantal individuen. Bijzonder lastig zijn grote, donkerblauwe bromvliegen met geelbruine ogen. Overal gonzen ze om ons heen en hebben ook van onze pondok bezit genomen. Zij zijn buitengewoon hinderlik, doordat ze hun eieren op alle harige of pluizige voorwerpen in grote hoeveelheden deponeren en daarvoor onze dekens en handdoeken uitkiezen,

Opmerkelijk is verder een grote hommel, geheel bedekt met lange, witte haren en die daarom de wetenschappelijke naam *Bombus senex* (senex = grijsaard) draagt. Enkele exemplaren had ik vroeger reeds op andere bergen gezien en gevangen, doch hier komen zij bij honderden voor.

Als geregelde bewoners van het plateau zijn twee vogelsoorten te beschouwen allereerst *Pycnonotus bimaculatis*, zeer nauw verwant aan de bekende *koetilan* (*Pycnonotus analis*) en kenbaar door twee oranje vlekjes boven de neusgaten. De vogel schijnt hier voornamelijk te leven van de zadjes van *Gahnia javanica*, want daarmee was de maag van de geschoten exemplaren opgevuld. Reeds op de Goenoeng Dempoe had ik deze vogels op een hoogte van 3100 M. gezien.

De vogels waren schuw en moeilijk te benaderen, wat wel opmerkelijk is, daar hier zo te zeggen nooit een aap, mens of ander roofdier verschijnt, en ze dus zo goed als geen vijanden hebben.

Daarentegen is de tweede vogelsoort, die hier voorkomt, buitengewoon tam. Het zijn kleine, groengele Brilvogels (*Zosterops*). Deze leven gewoonlijk in troepjes bijeen en zijn zo tam en argeloos, dat ze op de bezoeker afkomen om hem op nog geen meter afstand te begluren met hun kleine, zwarte kraalooogjes, die door een ring van witte veertjes omgeven zijn. Ik slaagde er toen niet in de vogels voor mijn verzameling te schieten, juist omdat zij te dicht bij mij kwamen, maar enige dagen later ving ik er een paar met mijn vlindernet.

Een geregeld bezoeker van het plateau is een kleine gierzwaluw, waarvan ik zo gelukkig was een exemplaar te treffen, na eerst te vergeefs een aantal patronen op de snel over de waterplas scherende vogels verschoten te hebben.

Na een sober maal noodzaakt de kou ons spoedig onder de dekens te kruipen, maar we blijven nog lang wakker, daar de lage temperatuur aan onze opgewekte stemming geen afbreuk doet. Een koude nachtwind giert over het plateau en dringt door alle gaten en reten van de al te doorzichtige pondok. Gelukkig hebben wij een aantal matten en stukken wasdoek meegenomen, die, aan de wanden bevestigd, ons enigszins beschutten. Ook een regenbui maakt het buiten nog minder aantrekkelijk. Grote vrolijkheid wekt telkens het feit als een van ons beiden weer een nieuw kledingstuk over het andere aantrekt. Ten slotte kunnen wij ons bijna niet meer bewegen zo dik zijn wij ingepakt en wij zien er met onze wollen mutsen bijna uit als poolreizigers. Ik zelf heb het gebracht tot 3 stel Jaegerondergoed, 2 kakipakken, 3 paar dikke wollen sokken. Zó is de temperatuur wel te harden, vooral nadat ik mij in 2 dikke wollen dekens heb gewikkeld. Toch komt er van slapen niet veel, want de vloer uit dunne boomstammetjes is mij wat al te hard.

(Wordt vervolgd).